

Az egyeztető megbeszélések szerint mind alsó, mind felső tagozatban, a gimnáziumokban pedig általában a belépő osztályokban indokolt a tantárgy felvétele. Főképpen a hetedik osztálytól kezdődő oktatásban az éneklés mint elsődleges élmény kiegészül ének- és zenetörténeti ismeretekkel a zenei látókör tágítása céljából. Különösen a régies dallamok, énekek megszerettetését segíti a szöveg tartalmának, üzenetének elmélyítése, az eredeti történeti környezet vagy éppen a zeneirodalmi kapcsolódás megismerése, az egyházzenei alapismeretek, legfontosabb személyek és művek megismertetése Goudimeltől Schützön át Bachig és Huszár Gáltól Maróthi Györgyön keresztül Gárdonyi Zoltánig. Ennek érdekében tanári segédanyagokat kell szerkeszteni és ugyanezen célból, valamint a zenei-pedagógiai módszerek és a szükséges bibliaismeret átadása céljából fontos az a 60 órás tanfolyam, mely leghamarabb 2006. júniusában indulhat el. Mindezt megelőzi majd a tervek szerint jövő év március végén egy kétnapos konferencia, ahol a tantárgyi bevezetés kérdéseiről már részletesebb tájékoztatót fognak kapni az érintettek.

A fő zenei cél azonban mindenekelőtt a manapság annyira hiányzó aktív közös éneklés gondozása, fejlesztése.

Bódi Tamás

40 éves a nyári kántorképző tanfolyam

A négy évtizede folyó kántorképzésre emlékezve gyűltek össze az egykori és mai tanfolyamok hallgatói, oktatói 2005. június 24–25-én Debrecenben. A rendezvényen részt vett mintegy 90 fő legalább három nemzedéket képviselt. Az alapítók közül ott volt *Kalocsay Ferenc* főt nyugalmazott kántor-karnagy és *Sepsy Károly*, a Nagytemplom szintén nyugdíjba vonult orgonista-kántora. A péntek esti nagytemplomi ünnepi megemlékezésen mindketten szolgáltak. A találkozó résztvevőiből alakult kórust a jelenlegi tanárok és tanfolyamvezetők —*Berkesi Sándor*, *Bódi Tamás*, *Veres Györgyné*, *Kárpátné Berkesi Boglárka*, *Kun Zsuzsanna*, *Kurgyis András*— dirigálták, orgonán játszott *Lőrincz Katalin*, *Andrássyné Mátyus Gabriella* és *Sepsy Károly*. A kórus ajkán zömmel azon szerzők —*Bárdos Lajos*, *Osváth Viktor*, *Ádám Jenő*, *Gárdonyi Zoltán*, *Draskóczy László*, *Máté János*— kórusművei hangzottak fel, akik az ünnepi megemlékezésen nem lehettek jelen.

A bensőséges, vidám hangulatú szombat délelőtti programban a tanfolyamok egykori és jelenlegi vezetői mellett emlékeiről szólt egy volt kántorvizsgás —*Tóth Árpádné Boldizsár Margit*—, és felszólalt *Szabó Gábor*, a zsinati ének-

zenei bizottság jelenlegi elnöke is. A közös éneklésen, beszélgetésen, emlékek felidézésén túl szombat délután a Szabadság-telepi templom orgonájánál valódi kántortovábbképző programmal zárult a találkozó. Első részében *Karasszon Dezső* tartott előadást a gyülekezeti ének kíséretének művészetéről. Háromévtizedes nagyerdei orgonista-kántori szolgálatának tapasztalatairól szólva a hallgatóság előtt is nyilvánvalóvá vált: az egyházzenei szolgálat lényege, hogy az istentisztelet zenei minőségét megteremtse és az orgonakíséret művészi eszközeivel a gyülekezet éneklését is erre a szintre segítse. Ugyanerről szólt egy tanítványa: *Bessenyei Mihály*, a Csapó-kerti gyülekezet kántora is, aki nem zenei főhivatásként végzi egyházzenei szolgálatát. A délután második részében *Pálúr János* orgonakoncertjére került sor, aki „Az orgona-improvizáció művésze” címmel először szóban osztotta meg gondolatait a résztvevőkkel, majd két gyülekezeti ének dallamára építette fel mintegy 40 perces koncertjét.

A találkozó számos résztvevőjében megszületett az óhaj hasonló alkalom rendezésére. Idézzük fel az előzményeket és a négy évtized fontosabb eseményeit!

A XX. századi magyarországi kántorképzés 1945 után fordulóponthoz érkezett. Az 1948-ban megjelent, máig használatban lévő Református Énekeskönyvvel kiadásával szinte egy időben államosították az egyházi tanítóképzőket, ahol már több mint egy évszázada a kántorképzés is folyt. Ekkor szűnt meg —politikai okok miatt— a kántortanítóság, amely a gyülekezetek zenei vezetőinek lába alól szinte kihúzta a talajt. Kántoraink többségének választania kellett az állása és a szolgálata között. Felvetődött a kérdés: Ki fogja az új énekeket a gyülekezetekben megtanítani?

E nehéz időszakban az egyetlen egyházi kézen maradt Debreceni Református Gimnáziumunkban 1949 őszén egy ének-zene tagozatos osztály is indult, amely saját egyházzenei képzéssel egészült ki. Ez azonban nagyon kevés volt az egész országos szükséglet kielégítéséhez.

Az énekeskönyv megismertetésére 1949-ben kéthetes kántortovábbképző tanfolyam zajlott Kecskeméten. Az 1949/50. tanévben a dunántúli egyházkerület kétéves kántorképző tanfolyamot szervezett Pápán. Az ezt követő tanévben a Sárospatakon működő teológia is rendezett háromhetes kántorképesítő tanfolyamot.

1956 tavaszán több neves egyházzenesz — Csomasz Tóth Kálmán, Kalocsay Ferenc, Papp Ákos, később Arany Sándor is— beadvánnyal fordult a Dunamelléki Püspöki Hivatalhoz, melyben többek között egy kántorképző intézet felállítását javasolták. A beadványt tevők Gárdonyi Zoltánt kulcsfontosságú személyként ajánlották.

1958-ban végre szervezett kántorképzés indult Fóton az evangélikus kántorképzéshez kapcsolódva. Ez a 3 évfolyamra tervezett tanfolyam telenként kb. 100 munkanapot vett igénybe. Időszaki képzésként 5 turnusban indítottak kéthetes tavaszi bentlakásos tanfolyamot, levelező képzést pedig csütörtökönként. Sajnos a fői tanfolyam is megszűnt 1961-ben.

A kántorképzés kérdésének tartós megoldását a háromhetes nyári debreceni tanfolyam jelentette. Az első tanfolyamot a Konvent Elnöksége 1965 nyarán rendezte meg a Debreceni Református Kollégiumban, melynek oktatója többek között Csomasz Tóth Kálmán, Fekete Csaba, Gárdonyi Zoltán, Kalocsay Ferenc, Máté

János, Sepsy Károly, Szabó Ernő és Szigethy Gyula volt. A tanári kar évről-évre bővült.

A tanfolyamon kezdetben három, de hamarosan már 4 csoportba osztották a résztvevőket. Az alsó két fokozat az előkészítő, a C és D csoport pedig a tulajdonképpeni kántorképző fok, mely után kántorképesítő vizsgára lehetett jelentkezni. 1969-ben jelent meg az *Egyházzenei Vezérfonal*, amelynek első kötete a tanfolyam elméleti anyagát tartalmazza, második kötete pedig kórusgyűjtemény. Ez a tankönyv biztosította a kántorképzés egységességét.

Szervezetileg a kántorképzés a zsinat missziói osztályához tartozott, ami az első két évtized mindenféle ifjúsági konferenciát tiltó korszakában érthető is volt. A nyolcvanas évek végéig ugyanakkor a debreceni tanfolyam a református egyházzeneszek országos fórumaként is működött.

A rendszerváltás utáni években a száz fölél emelkedő létszám miatt szükségessé vált a tanfolyam kettéosztása. 1990-ben Máté János vezetésével indult a budapesti tanfolyam, majd hamarosan a másik két egyházkerületben is elindult a nyári tanfolyami kántorképzés. Pápán 1991-ben Veres Györgyné Petrőcz Mária vezetésével, Sárospatakon 1993-ban Szűcs Endre és Berkesi Sándor vezetésével indult a nyári tanfolyam, ugyanakkor Debrecenben az újra-indult tanítóképzős kántorszakra hivatkozva 1997-ben megszűnt a tanfolyami képzés. A patoki kántorképző 1998-ban Miskolcra költözött, és tanfolyamok indultak a határon túl is: a felvidéki Deregyőn és Komáromban, valamint a jugoszláviai Feketicsen — alapvetően mind a debreceni minta nyomán. Egy frissen elkészült adatgyűjtés szerint a tanfolyamokon tanító több mint 200 oktató munkája eredményeként a négy évtized alatt mintegy 400 hallgató tett sikeres kántorképesítő vizsgát.

Bár a rendszerváltozás után a református tanítóképzőkben újraindultak a kántorszakok és állami intézmények is indítottak egyházzenei képzést, a testvéri-baráti légkörű, missziói lelkületű ugyanakkor megfelelő szakmai színvonalú tanfolyami kántorképzésre ma is nagy szükség van. Mindannyiunk feladata ezért imádkozni és munkálkodni az „ora et labora” szellemében.

Bódiss Tamás és Hargita Péter